

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ КОМУНІКАЦІЇ, РЕКЛАМИ І ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету журналістики
В.В. Костюк
_____
(підпис)

«_____» _____ 20__

МЕДІАТЕХНООГІЇ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістра
спеціальності **061 «Журналістика»**
освітня програма **«Журналістика»**

Укладач Чернявська Л.В.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри теорії комунікації,
реклами та зв'язків із громадськістю
Протокол № 1 від “27” серпня 2018 р.
Завідувач кафедри

_____
(підпис) **В.В.Березенко**
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету журналістики

Протокол № 1 від “31” серпня 2018 р.
Голова науково-методичної ради
факультету

_____
(підпис) **Н.В.Романюк**
(ініціали, прізвище)

2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0303 журналістика та інформація;	нормативна	
Розділів – 2	Спеціальність 8.03030101 журналістика;	Цикл дисциплін.....	
Загальна кількість годин – 120		Рік підготовки:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	Спеціалізація / Предметна спеціальність (якщо є) (шифр і назва)	2-й	2-й
		Лекції	
	12 год.	4 год.	
	Практичні		
	Освітньо-професійна програма (вписати назви усіх програм)	22 год.	8 год.
	Рівень вищої освіти: магістерський	Самостійна робота	
86 год.		142 год.	
Вид підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Медіатехнології формування соціального простору» є ознайомлення з основними теоретичними визначеннями, способами тлумачень та означень понять «простір» та «соціальний простір» в соціальних комунікаціях, його реалізації в медіапросторі, означення наукової перспективи використання просторових концептів в соціальних комунікаціях, а також можливостей медіатехнологій у формуванні соціального простору.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Медіатехнології формування соціального простору» є:

- а) вивчити історію виникнення поняття соціального простору;
- б) закріпити знання про моделі та види журналістики;
- в) навчитись опрацьовувати просторові показники в медіатекстах, медіатехнології у створенні соціального простору;

г) фахово опрацьовувати інформацію з метою її соціалізації

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства,

- основні теоретичні концепції, що експлікують поняття простору, соціального передусім; - роль і значення просторових метафор в соціальних комунікаціях,

- сутність просторових образів та уявлень та їхнього соціального значення і реалізації в мас-медіа;

- поняття простору тіла, простору місця, простору дії,

- відмінності та діалектичні зв'язки між глобалізацією, регіоналізацією, локалізацією.

вміти:

- працювати з сучасною науковою літературою,

- критично опрацювання першоджерела,

- використовувати методи аналізу,

- порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціального простору

- вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- на практиці застосовувати набуті теоретичні знання;

- правильно визначати наукові підходи щодо визначення предметної та об'єктної сфер науки про соціальні комунікації;

- застосовувати сучасні наукові розробки та концепції при аналізі соціально-комунікаційних процесів;

- використовувати основні положення теорії соціального простору та медіатехнології при написанні наукових робіт.

Міждисциплінарні зв'язки. «Медіатехнології формування соціального простору» – фундаментально-теоретична дисципліна, яка сприяє систематизації історичних передумов і теоретико-методологічних засад та прикладному застосуванню в мас-медіа та соціальній комунікації. Вона має зв'язки з навчальними дисциплінами «Теорія масової комунікації», «Теорія масової інформації», «Масова комунікація та інформація: історія, теорія, практика), «Теорія світової культури» та ін.

Для засвоєння цього курсу студенти повинні вивчити низку навчальних дисципліни («Теорія масової комунікації», «Теорія масової інформації», «Теорія і практика журналістики», «Основи соціальної інформатики», «Зарубіжна преса», «Теорія та історія культури» та ін.), які створюють фундамент ґрунтовних знань про специфіку діяльності ЗМІ, принципи та функції журналістики, типи, види і особливості масовоінформаційної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціальний простір як простір реалізації медіатехнологій

Тема 1. Соціальний простір як концептуальний параметр соціальних комунікацій: контекст терміновживання

Поняття соціального простору. Структура соціального простору. Складові соціального простору. Просторові властивості. Історія виникнення терміну соціальний простір та розвиток теорії соціального простору (модерний етап творення поняття соціального простору та соціології простору (М.Зімел, Е.Дюркгейм, П.Сорокін, А.Шюц та ін.); постмодерний етап структуралістських і постструктуралістських теорій соціального простору, заснований на соціальних проектах 60-х і 70-80-х років (П.Бурдьє, А.Лефевр, М.Оже, М.Фуко та ін.); науковий дискурс про соціальнопросторові принципи соціальних комунікацій (Ж.Бодрійяр, М.Кастельс, Н.Луман, М.Маклюен, Д.Рашкофф, Е.Тоффлер та ін.).

Тема 2. Соціальний простір як простір взаємодії

Фізичний та соціальний простір: особливості взаємодії. Формування соціальних звичок як технологія соціального інжинірингу. Новітня зміна парадигми медіа (М.Маклюен).

Тема 3. Соціальний хронотоп: технології його творення

Поняття соціального часу. Види соціального хронотопу. Культурний і художній хронотопи

Тема 4. Соціальна географія просторових уявлень

Долання відстані. Освоєння чужого простору. Архітектура: технології творення соціального простору. Місця і не-місця.

Тема 5. Медіатехнології творення публічних середовищ

Поняття «вікон Овертона». Теорія розвитих вікон М. Гладуелла. Міський простір: основні поняття і технології творення цього типу простору. Публічні заходи і соціальні рухливості (спорт, флешмоб, буккросінг, паркур). Технології соціального управління

Розділ 2. Еволюція соціально-комунікаційних систем

Тема 6. Теорія соціального поля

Теорія соціального поля П.Бурдьє. Поле журналістики. Поле медіа. «Теорія поля» К.Левіна. Феноменологічний метод Закон Кьолера. Когнітивна відповідність. Теорії когнітивної відповідності

Тема 7. Моделі журналістики і їх функціонування як форми соціального інжинірингу

Модель інформаційного балансу «Баланс-дисбаланс»: корекція стереотипів. Субстанційна природа інформації. Модель інформаційного балансу. Тема 14. Західні моделі журналістики і масової комунікації Модель процесу масової комунікації ВілбураШрамма. Соціологічна модель Джона та Матильди Райлі. Соціальна модель М. де Флера. Психологічна модель

ГербертаМалецькі. Суспільно-культурна модель А.Тудора. Тема 15. Радянські моделі журналістики і масової комунікації Соціологічні моделі А.Алексєєва. Соціологічна модель М.Лаурістін. Соціально-психологічна модель Ю.В.Воронцова. Модель телевізійної журналістики Е.Г.Багірова Тема 16. Сучасні російські моделі журналістики Модель журналістики Є.Прохорова. Онтологічна модель системи масової інформації Є.Ахмадуліна. Лінгвосоціальна модель журналістського твору Віри Богуславської та Ігоря Богуславського.

Тема 8. Українські моделі журналістики

Конфігуранційна модель журналістського тексту В.Шкляра. Системний конфігуратор аргумента (В.Шкляр). Різновиди аргументації в журналістиці (В.Здоровега). Системний конфігуратор ідеї (В.Шкляр). Системний конфігуратор проблеми (В.Шкляр). Лінгвосоціокультурні моделі Ольги Федик. Інформаційноінтерпретаційна модель відображення. Модель ефективності журналістики. Українська універсальна модель журналістики (М.Житарюк). Типологічна модель сучасної журналістики України (М.Житарюк)

Тема 9. Огляд прикладних соціальнокомунікаційних моделей

Семіотичні моделі (Романа Якобсона, Юрія Лотмана, Умберто Еко, текстова модель Олександра П'ятигорського). Герменевтична модель Густава Шпета. Соціологічна модель П'єра Бурдьє. Прагматична модель Пола Грайса. Стереотипна модель комунікації. Культурологічна модель Михайла Бахтіна. Прагматична модель Чарльза Морріса. Наративна модель Цветана Тодорова. Літературна модель Віктора Шкловського. Модель контент-аналізу Оле Хольсті. Розвідувальна модель Вашингтона Плетта. Конфліктологічна модель Вільяма Юрі

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	пр.	сам. роб.		л	пр.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Соціальний простір як простір реалізації медіатехнологій								
Тема 1. Соціальний простір як концептуальний параметр соціальних комунікацій: контекст терміновживання		4	2	10		2		16
Тема 2. Соціальний простір як простір взаємодії			2	10			2	16
Тема 3. Соціальний хронотоп: технологій його творення			2	10			2	18
Тема 4. Соціальна географія просторових уявлень			2	10				18
Тема 5. Медіатехнології творення публічних середовищ		2	2	10				18
Разом за розділом 1		6	10	50		2	4	86
Розділ 2. Еволюція соціально-комунікаційних систем								

Тема 6. Теорія соціального поля		2	2	10				10
Тема 7. Моделі журналісти ки і їх функціону вання як форми соціального інжинірінг у			2	12			2	15
Тема 8 . Українські моделі журналісти ки			4	12			2	15
Тема 9. Огляд прикладних соціальноко мунікаційн их моделей		4	2	12		4		16
Разом за розділом 2		10	12	36		2	4	56
Усього годин		12	22	86		4	8	142

5. Теми лекційних занять

№ теми з/прогр	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальний простір як концептуальний параметр соціальних комунікацій: контекст терміновживання	4
2	Медіатехнології творення публічних середовищ	2
3	Теорія соціального поля	2
4	Огляд прикладних соціальнокомунікаційних моделей	4
Разом		12

6. Теми практичних (семінарських/лабораторних) занять

(обрати вид занять відповідно до навчального плану)

№ теми	Назва теми	Кількість годин
-----------	------------	--------------------

з/прогр.		
1	Соціальний простір як концептуальний параметр соціальних комунікацій: контекст терміновживання	2
2	Соціальний простір як простір взаємодії	2
3	Соціальний хронотоп: технології його творення	2
4	Соціальна географія просторових уявлень	2
5	Медіатехнології творення публічних середовищ	2
6	Теорія соціального поля	2
7	Моделі журналістики і їх функціонування як форми соціального інжинірингу	2
8	Українські моделі журналістики	4
9	Огляд прикладних соціальнокомунікаційних моделей	2
Разом		22

7. Самостійна робота

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальний простір як концептуальний параметр соціальних комунікацій: контекст терміновживання	10
2	Соціальний простір як простір взаємодії	10
3	Соціальний хронотоп: технології його творення	10
4	Соціальна географія просторових уявлень	10
5	Теорія соціального поля	10
6	Моделі журналістики і їх функціонування як форми соціального інжинірингу	12
7	Українські моделі журналістики	12
8	Огляд прикладних соціальнокомунікаційних моделей	12
Разом		86

Індивідуальне завдання

Творчий дослідницький проект «Відтворений простір е соціальних комунікаціях»

8. Види контролю і система накопичення балів

Індивідуальне завдання – 20 балів

Залікова робота (тести) - 20 балів

Атестація складається із відповідей на заняттях та участі у творчих завданнях практичних занять, лекційних занять, самостійна робота. Всього за кожен розділ: 22 бали. Контрольна робота до кожного розділу складається із тестових завдань та творчого завдання (8 балів).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бурдье П. Социология социального пространства / П. Бурдье. – СПб.: Алетейя; М.: Ин-т эксперимент. социологии, 2005. – 288 с.
2. Житарюк М. Соціокультурна модель журналістики: традиції і новаторство / М. Житарюк. – Львів, 2008. – С.139-196; . Див. також електронний ресурс. – Режим доступу: http://ztmmi.ucoz.ru/_ld/0/33_monograf_a5_cd.pdf
3. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики: Навчальний посібник / За науковою редакцією В. Різуна – К.: Центр Вільної Преси, 2010. – 258 с.
4. Петренко-Лисак А. Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі / А.Петренко-Лисак. - К.: ВАДЕКС. 2013. С.35-53.
5. Филиппов А. Социология пространства / А.Филиппов. – СПб.: Владимир Даль, 2008. – 273 с.
6. Чернявська Л. Соціальний простір мас-медіа. Монографія. / Л.Чернявська. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2016. – 412 с.

Додаткова:

- 1.Бедаш Ю. Концепция социального пространства Анри Лефавра / Ю.Бедаш // Вестник Томского государственного педагогического университета. Серия: философия. – 2012. – № 11. – С. 219-
- 2.Бутиріна М. Стереотипи масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіа середовищі: Монографія / М.Бутиріна. – Дніпропетровськ: «Слово», 2009. – 368 с.
- 3.Левин К. Теория поля в социальных науках / Пер. с англ. – СПб.: Сенсор, 2000. – 368 с.
- 4.Маклюэн Г. М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / Пер. с англ. В. Николаева; Закл. ст. М. Вавилова. – М.; Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2003. – 464 с.

5. Мальчѐнков И. Паттерны социального пространства в современном социологическом дискурсе / И. Мальчѐнков // Общество. Среда. Развитие (Terza Humana). – 2012. – № 2. – С. 73-77.
6. Тынянова О. Социальное пространство как машина времени: опыт трансдисциплинарного перехода / О. Тынянова // Пространство и Время. – 2014. – № 1(15). – С. 10-14
7. Хокинг С., Пенроуз Р. Природа пространства и времени / Перев. с англ. А. Беркова, В. Лебедева. – Ижевск: НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2000. – 160 с.
8. Auge, Marc. Non-places: introduction to an anthropology of supermodernity / Marc Auge ; translated by John Howe. Albrow M. Das Globale Zeitalter. – Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 2007. – 370 p.
9. Fligstein Neil. Social Skill and the Theory of Fields. Sociological Theory, Vol. 19, No. 2 (Jul., 2001), pp. 105-125
10. Fogle, Nikolaus Social space and physical space: Pierre Bourdieu's field theory as a model for the social dynamics of the built environment. Temple University, 2009, 328 p.

Інформаційні ресурси:

1. Болховской А. Медиатехнологии как средство социального воздействия [электронный ресурс] / А. Болховской // Научные проблемы гуманитарных исследований. – 2010. – №10. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/mediatehnologii-kak-sredstvo-sotsialnogo-vozdeystviya>
2. Гарві Д. Право на місто [електронний ресурс] / Переклад // Спільне: журнал соціальної критики. – 2010. – № 2. – С. 8-17. – Режим доступа: <http://commons.com.ua/pravo-na-misto/#more-11537>
3. Замятин Д. Феноменология географических образов [электронный ресурс] / Д. Замятин // Журнальный зал. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nlo/2000/46/fenom.html>
4. Лефевр А. Социальное пространство [электронный ресурс] // Неприкосновенный запас. – 2010. – № 2 (70). – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nz/2010/2/le1.html>
5. Лоссау Ю. Пространство значения: Поворот к пространству, культурный поворот и культурная география [электронный ресурс] / Перевод с немецкого Е. Звоновой // Герменейя. – 2012. – № 1 (4). – Режим доступа: <http://www.a42.org/269.0.html>
6. Марцинковская Т. Социальное пространство: теоретико-эмпирический анализ / Т. Марцинковська // Психологические исследования. – 2013. – Т. 6. – № 30. – С. 12. – Режим доступа: <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n30/851-martsinkovskaya30.html>
7. Оже М. От города воображаемого к городу-фигции [электронный ресурс] / перевод В. Мизиано // Художественный журнал. – 1999. – № 24. – Режим доступа: <http://www.guelman.ru/xz/362/xx24/x2402.htm>

Погоджено

з навчальним відділом

« _____ » _____